

FEDERÁLNÍ ÚŘAD
PRO VYNÁLEZY

POPIS VYNÁLEZU K AUTORSKÉMU OSVĚDČENÍ

266024

(11) (B1)

(13)

(51) Int. Cl.⁴

C 08 L 63/00

(22) Přihlášeno 29 10 87

(21) PV 7751-87.L

(40) Zveřejněno 14 03 89

(45) Vydáno 13 06 90

(75)

Autor vynálezu

KRUDENC LADISLAV ing., LIBOUCHEC, NOVÁK JIŘÍ ing. CSc., ÚSTÍ nad Labem

(54) Způsob přípravy nízkoviskózního aromatického modifikátoru epoxidových pryskyřic

(57) Řešení představuje způsob přípravy nízkoviskózního aromatického modifikátoru s výrazným ředícím účinkem pro epoxid. pryskyřice tvrzeňé alifatickými polyaminy, který spočívá v tom, že se zahřívá směs 1 molu bisfenolu A, 0,5 až 5 molů fenolické sloučeniny, 2,5 až 10 molů allylchloridu a 2 až 8 molů KOH nebo NaOH s výhodou poměru složek 1:1 až 3:3 až 7:3,5 až 5,5 molů ve vodně alkoholickém roztoku za míchání 1 až 8 hodin při bodu varu reakční směsi, okyselením na pH 5, separací organické fáze z které se odstraní těkavé podíly destilací do teploty 100 až 120 °C za tlaku 3,33 kPa po dobu 1 hodiny, přičemž fenolickými sloučeninami jsou fenol, a/nebo halogenfenoly a/nebo alkylfenoly o velikosti alkylu s 1 až 10 uhlíkovými atomy a/nebo rezorcin a/nebo pyrokatechin.

Vynález se týká způsobu přípravy nízkoviskózního aromatického modifikátoru epoxidových pryskyřic s výrazným ředicím účinkem.

Pro zajišťování dobré zpracovatelnosti epoxidových pryskyřic se vyžaduje jejich co nejnižší viskozita. Ta závisí na teplotě, na relativní molekulové hmotnosti pryskyřice, její reaktivitě s tvrdidlem aj. Obecně platí, že snížení viskozity lze dosáhnout přidávkem nízkomolekulárních látek. Organická rozpouštědla většinou ze směsi těkají. Reaktivní rozpouštědla typu glycidéterů zvyšují spotřebu tvrdidla, zvyšují exotherm a jsou vesměs zdraví škodlivá. Plastifikátory typu dibutylftalátu mají vysokou viskozitu, často nedostačující odolnost vůči suchému teplu a různým chemikáliím. Naředění estery kyseliny maleinové rovněž není vhodné, protože jejich dvojnásobky reagují s primárními aminoskupinami, čímž zvyšují alifatický podíl ve hmotě a snižují tak tepelnou i chemickou odolnost. V poslední době se používá ve stavebnictví benzylalkohol, snižuje ale tepelnou odolnost.

Nedávno bylo zjištěno, že modifikace allyléteru bisfenolu A přináší při poklesu viskozity na úroveň diizooktylftalátu výrazně příznivější odolnost vůči suchému teplu i řadě chemikálií. Ukazuje se ale, že pro některá aplikační použití by bylo zapotřebí získat aromatický modifikátor s ještě nižší molekulovou hmotností a tím i viskozitou.

Nyní jsme zjistili, že nízkoviskózní aromatické modifikátory epoxidových pryskyřic lze připravit reakcí 1 molu bisfenolu A, 0,5 až 5 molů fenolické sloučeniny, 2,5 až 10 molů allylchloridu a 2 až 8 molů KOH či NaOH s výhodou 1 molu bisfenolu, 1 až 3 molů fenolické sloučeniny, 3 až 7 molů allylchloridu, 3,5 až 5,5 molů hydroxidu ve vodně alkoholickém prostředí za míchání a zahřívání 1 až 8 hodin při teplotě varu reakční směsi pod zpětným chladičem, okyselením na $\text{pH} = 5$, separací organické fáze, z které se odstraní těkavé podíly destilací do teploty 100 až 120 °C při tlaku 3,33 kPa. Fenolickými sloučeninami rozumíme fenol a/nebo alkylfenoly o ve velikosti alkyly C_1 až C_{10} , a/nebo halogenfenoly, a/nebo pyrotechin a/nebo resorcin. Takto připravené modifikátory jsou směsí allyléterů bisfenolu A, allyléterů fenolických sloučenin, dále pak v jádře allylovaných fenolů a případně volných fenolů a bisfenolu A.

Molárními poměry výchozích surovin a dobou reakce lze ovlivňovat viskozitu, případně urychlující účinky modifikátorů. Při vyšším molárním poměru allylchloridu vůči hydroxylovým skupinám fenolických sloučenin, včetně bisfenolu A a jim odpovídajícím množstvím KOH (NaOH) se získají produkty s nízkou viskozitou a tím i s výrazným ředicím účinkem. Použijeme-li při přípravě modifikátorů nižšího molárního poměru k hydroxylovým skupinám fenolických sloučenin tak, aby jejich část zůstala nezreagovaná, získáme produkt sice s vyšší viskozitou, ale též i s vyššími účinky urychlujícími. Podobně působí i doba reakce. Čím je delší, tím více klesá viskozita i urychlující účinky a naopak její zkrácení vede k produktům s vyšší viskozitou, ale též s vyššími účinky urychlujícími.

Ředicí účinky různých aromatických modifikátorů uvádí následující tabulka. Jedná se o srovnání poklesu viskozity 10% roztoků modifikátorů v nízkomolekulární epoxidové pryskyřici dianového typu o střední molekulové hmotnosti 397 s běžně používanými modifikátory téže koncentrace vůči viskozitě samotné pryskyřice.

epox. pryskyřice s epoxid. ekvival. 0,504 mol/100 g	viskozita při 25 °C v Pa.s 13,40
20% roztok modifikátoru z př. 1 ve výše uvedené pryskyřici	1,13
20% roztok modifikátoru z př. 2	0,82
20% roztok modifikátoru z př. 3	4,20
20% roztok modifikátoru z př. 5	1,47
20% roztok bisallyléteru bisfenolu A	3,20
20% roztok dibutylftalátu	2,10
20% roztok diizooktylftalátu	2,30

Nízkoviskózní aromatické modifikátory se připraví z bisfenolu A běžné provozní kvality, technického fenolu, alkylfenolů o délce alkyly 1 až 10, halogenfenolů, resorcinu, případně jejich směsi a z allylchloridu. Po jejich smíchání v příslušném molárním poměru se přidá 15 až 35 % hmot. ethylalkoholu (případně jiného alifatického alkoholu o 1 až 4 uhlících) počítáno na hmotnost reakční směsi a odpovídající množství techn. KOH nebo NaOH ve 2 až 4násobném hmot. množství vody vztaženo na KOH. Tato směs se vaří pod zpětným chladičem za míchání požadovanou dobu. Po skončení varu se reakční směs ochladí, okyselí zředěnou HCl nebo H_2SO_4 (5 až 25 % hmot.) na $pH = 5$ a separuje se horní organická fáze. Ta se zbaví těkavých podílů destilací do teploty $100\text{ }^\circ\text{C}$ až $120\text{ }^\circ\text{C}$ při tlaku 3,33 kPa po dobu 1 hodiny. Konečný produkt tvoří hnědá kapalina slabě aromatického zápachu. Místo bisfenolu A lze použít i jiné bisfenoly nebo jejich směsi. Podle reakčních podmínek lze získat různé aromatické modifikátory.

P ř í k l a d 1

Směs 228 g (1 mol) bisfenolu A, 188 g (2 moly) fenolu, 382 g (5 molů) allylchloridu, 600 g ethylalkoholu a 253 g (4,5 molu) KOH v 600 g vody se vaří pod zpětným chladičem 5 hodin. Po skončení varu se reakční směs ochladí a okyselí 20% HCl na $pH = 5$. Oddělí se horní organická fáze od spodní vodné a oddestilují se z ní těkavé podíly do teploty $100\text{ }^\circ\text{C}$ při tlaku 3,33 kPa po dobu 1 hodiny. Získá se 540 g světle hnědého produktu o viskozitě $0,037\text{ Pa}\cdot\text{s}/25\text{ }^\circ\text{C}$, který obsahuje asi 80 % hmot. allyléterů bisfenolu A a fenolu, 15 % hmot. v jádře allylovaných fenolů a asi 5 % hmot. volných fenolů.

P ř í k l a d 2

Směs 228 g (1 mol) bisfenolu A, 282 g (3 moly) fenolu, 460 g (6 molů) allylchloridu, 600 g ethylalkoholu, 200 g (5 molů) NaOH v 600 g vody se vaří pod zpětným chladičem za míchání 2 hodiny. Po ochlazení a okyselení reakční směsi na $pH = 5$ se reakční směs zpracuje podle př. 1. Získá se 640 g hnědého produktu o průměrném složení asi 70 % hmot. allyléterů bisfenolu A a fenolu, 20 % hmot. v jádře allylovaných fenolů a asi 10 % hmot. volných fenolů. Viskozita je $0,021\text{ Pa}\cdot\text{s}/25\text{ }^\circ\text{C}$.

P ř í k l a d 3

Směs 228 g (1 mol) bisfenolu A, 412 g (2 moly) oktylfenolu, 382 g (5 molů) allylchloridu, 600 g izopropylalkoholu, 224 g (4 moly) KOH v 600 g vody se vaří pod zpětným chladičem po dobu 6 hodin. Dále se reakční směs zpracuje podle př. 1. Získá se 748 g hnědého produktu o viskozitě $0,039\text{ Pa}\cdot\text{s}/25\text{ }^\circ\text{C}$.

P ř í k l a d 4

Směs 228 g (1 mol) bisfenolu A, 75 g (0,5 molu) p-terc.butylfenolu, 47 g (0,5 molu) fenolu, 230 g (3 moly) allylchloridu, 600 g ethylalkoholu a 168 g (3 moly) KOH v 600 g vody se vaří 5 hodin pod zpětným chladičem. Zpracováním reakční směsi podle př. 1 se získá 494 g produktu o viskozitě $0,057\text{ Pa}\cdot\text{s}/25\text{ }^\circ\text{C}$.

P ř í k l a d 5

228 g (1 mol) bisfenolu A, 257 g (2 moly) p-chlorfenolu, 500 g ethylalkoholu, 252 g (4,5 molu) KOH v 800 g vody a 383 g (5 molů) allylchloridu se vaří za míchání pod zpětným chladičem 2 hodiny. Zpracováním reakční směsi podle př. 1 se získá 625 g hnědého produktu o viskozitě $0,027\text{ Pa}\cdot\text{s}/25\text{ }^\circ\text{C}$.

P ř í k l a d 6

Směs 228 g (1 mol) bisfenolu A, 110 g (1 mol) resorcinu, 400 g ethylalkoholu, 252 g

(5 molů) KOH v 650 g vody a 383 g (5 molů) allylchloridu se vaří za intenzivního míchání 3 hodiny pod zpětným chladičem. Zpracováním reakční směsi podle př. 1 se získá 496 g tmavohnědého produktu o viskozitě 1,827 Pa,s/25 °C.

P Ř E D M Ě T V Y N Ā L E Z U

Způsob přípravy nízkoviskózního aromatického modifikátoru epoxidových pryskyřic s výrazným ředícím účinkem vyznačený tím, že se zahřívá směs 1 molu bisfenolu A, 0,5 až 5 molů fenolické sloučeniny, 2,5 až 10 molů allylchloridu a 2 až 8 molu hydroxidu draselného nebo sodného s výhodou 1:1 až 3:3 až 7:3,5 až 5,5 molů těchto složek ve vodně-alkoholickém roztoku za míchání 1 až 8 hodin při teplotě varu reakční směsi, okyselením reakční směsi na pH 5, separací organické fáze, z které se odstraní těkavé podíly destilací do teploty 100 až 120 °C za tlaku 3,33 kPa po dobu 1 hodiny, přičemž fenolickými sloučeninami se rozumí fenol, a/nebo halogenfenoly, a/nebo alkylfenoly o velikosti alkyly C₁ až C₁₀, a/nebo resorcin a/nebo pyrokatechin.